

SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA RAQAMLI SAVODXONLIKNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Ubaydullayeva Durdonaxon Ma'rufjon qizi
tatudurdona@gmail.com (+998 91 045 65 97)

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim jarayonida raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Zamonaviy raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimini takomillashtirish, o'quvchilarning raqamli kompetensiyalarini shakllantirish hamda individual ta'lim trayektoriyalarini yaratishda sun'iy intellekt texnologiyalarining ahamiyati yoritilgan. Tadqiqotda sun'iy intellekt asosidagi ta'lim platformalari, adaptiv o'qitish tizimlari va aqlli raqamli vositalarning ta'lim samaradorligini oshirishdagi o'rni asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari sun'iy intellekt texnologiyalarini ta'lim tizimiga integratsiya qilish orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash, axborot bilan ishlash va raqamli muhitda faoliyat yuritish kompetensiyalarini rivojlantirish imkonini berishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: raqamli savodxonlik, sun'iy intellekt, raqamli ta'lim, pedagogik texnologiyalar, innovatsion ta'lim, adaptiv o'qitish, raqamli kompetensiya, ta'limni raqamlashtirish.

Axborotlashgan jamiyat sharoitida ta'lim tizimi tubdan transformatsiyalanib, raqamli texnologiyalar inson faoliyatining barcha sohalariga chuqur kirib bormoqda. Raqamli iqtisodiyot va bilimlar jamiyatining shakllanishi ta'lim jarayoniga yangi talablarni qo'yimoqda. Xususan, zamonaviy ta'limning asosiy vazifalaridan biri ta'lim oluvchilarda raqamli savodxonlikni shakllantirish hamda ularni raqamli muhitda samarali faoliyat yurita oladigan shaxs sifatida tayyorlashdan iboratdir.

Bugungi kunda sun'iy intellekt texnologiyalari ta'lim sohasida innovatsion o'zgarishlarning asosiy omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Sun'iy intellekt asosidagi tizimlar o'quv jarayonini avtomatlashtirish, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish hamda ta'lim samaradorligini oshirish imkonini beradi. Shu sababli raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlarini ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Raqamli savodxonlik zamonaviy shaxsning muhim kompetensiyalaridan biri bo'lib, u axborotni izlash, tahlil qilish, baholash va undan samarali foydalanish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Raqamli savodxonlik nafaqat texnik bilimlarni, balki tanqidiy fikrlash, kommunikativ faoliyat hamda raqamli xavfsizlik madaniyatini ham qamrab oladi.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim jarayoniga joriy etilishi o'qitish metodikasini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Ayniqsa, adaptiv o'qitish tizimlari o'quvchilarning bilim darajasi, qiziqishi va o'zlashtirish sur'atiga mos ravishda individual ta'lim jarayonini tashkil etishga xizmat qiladi. Bunday tizimlar o'quv materiallarini avtomatik moslashtirish orqali o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi.

Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim platformalari quyidagi pedagogik imkoniyatlarni yaratadi: ta'lim jarayonini individuallashtirish; o'quvchilarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish; o'quv natijalarini avtomatik monitoring qilish; tezkor baholash va tahlil mexanizmlarini joriy etish; interaktiv o'quv muhitini shakllantirish.

Raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish o'quvchilarning axborot bilan ishlash madaniyatini shakllantirishga yordam beradi. Masalan, aqlli ta'lim tizimlari o'quvchilarga individual tavsiyalar berish, bilimdagi bo'shliqlarni aniqlash hamda mustaqil o'rganish strategiyalarini shakllantirish imkonini yaratadi.

Bundan tashqari, sun'iy intellekt texnologiyalari pedagog faoliyatini ham optimallashtiradi. O'qituvchi o'quvchilarning rivojlanish dinamikasini real vaqt rejimida kuzatish imkoniyatiga ega bo'ladi. Natijada ta'lim jarayonida differensial yondashuvni samarali tashkil etish mumkin bo'ladi.

Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish ta'lim sifatini oshirish bilan bir qatorda raqamli savodxonlikni shakllantirishning samarali vositasiga aylanmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt asosida yaratilgan interaktiv platformalar o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda ta'lim jarayonida faol ishtirokni ta'minlaydi.

Biroq sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etishda pedagoglarning raqamli kompetensiyasi, metodik tayyorgarligi hamda ta'lim muhitining texnologik infratuzilmasi muhim omil hisoblanadi. Shu bois ta'lim tizimida pedagoglarning raqamli malakasini oshirish dolzarb vazifalardan biridir.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt texnologiyalari raqamli savodxonlikni rivojlantirishning samarali pedagogik vositasi hisoblanadi. Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim tizimlari o'quv jarayonini individuallashtirish, ta'lim samaradorligini oshirish hamda o'quvchilarning mustaqil o'rganish kompetensiyalarini rivojlantirish imkonini beradi.

Raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan maqsadli foydalanish ta'limning innovatsion modelini shakllantirishga xizmat qiladi hamda zamonaviy raqamli jamiyat talablariga mos kompetent shaxsni tayyorlashga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Floridi L. The Fourth Revolution: How the Infosphere is Reshaping Human Reality. – Oxford: Oxford University Press, 2014. – 248 p.
2. Russell S., Norvig P. Artificial Intelligence: A Modern Approach. – 4th ed. – Boston: Pearson Education, 2021. – 1136 p.
3. Holmes W., Bialik M., Fadel C. Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning. – Boston: Center for Curriculum Redesign, 2019. – 52 p.
4. LeCun Y., Bengio Y., Hinton G. Deep Learning. // Nature. – London, 2015. – Vol.521. – P.436–444.
5. UNESCO. Artificial Intelligence and Education: Guidance for Policy-makers. – Paris: UNESCO Publishing, 2021. – 64 p.
6. OECD. Digital Education Outlook 2021: Pushing the Frontiers with AI, Blockchain and Robots. – Paris: OECD Publishing, 2021. – 180 p.
7. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021. – 464 b.
8. Muslimov N.A. Kasbiy ta’lim texnologiyalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019. – 320 b.
9. Tolipov O‘.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Fan, 2017. – 280 b.
10. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2018. – 192 b.
11. Urazmetova Sh.A. Ta’limni raqamlashtirishning pedagogik asoslari. – Toshkent: Innovatsiya, 2020. – 156 b.